

Troballa de la Mare de Déu de Joncadella

Sant Joan de Vilatorrada

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sant Joan de Vilatorrada i Joncadella
Emplaçament Santuari de Joncadella

Coordenades:

Latitud: 41.76605
Longitud: 1.79493
UTM Est (X): 399833
UTM Nord (Y): 4624503

Classificació

Número de fitxa 08218-41
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XIV-XIX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: La tradició que s'ha mantingut entorn a aquesta llegenda és en aquests moments escrita.
Protecció Inexistent
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública

Fitxes associades:

[Torrent de Joncadella](#)

[Cova de Joncadella](#)

[Santuari i hospederia de Joncadella](#)

[Llegenda dels captius alliberats](#)

Autoria de la fitxa Raquel Valdenebro

Data de registre de la fitxa: ds., 23/12/2000 - 01:00

Descripció

Segons la tradició que repeteix el model de les llegendes de les Mares de Déu Trobades, en època de les invasions musulmanes els cristians varen amagar les seves imatges en llocs amagats, coves i refugis amb l'objectiu de protegir-les del saqueig sarraí. Quan aquests van ocupar de nou les seves terres moltes d'elles van ser retrobades de forma miraculosa. Així va ser com una pastora de Castelnou de Bages va observar que un dels seus bous restava agenollat en un indret. Al voler esbrinar que passava, va retirar els joncs, descobrint una petita cova i la imatge de la Mare de Déu a dins.. Al costat de la cova on es va produir la troballa els cristians van aixecar una església per venerar el fet i aquesta es va convertir en santuari marià. El lloc fou centre d'una important devoció mariana durant tota l'època medieval i moderna. La importància d'aquest santuari marià bé donat tant per la seva situació geogràfica, ben bé al centre del Pla de Bages, molt a prop de Manresa i molt ben comunicat (al costat de camí que anava de Manresa a Cardona) com per la categoria de la devoció, de tal manera que de tots els santuaris marians de la comarca del Bages, aquest era considerat el més important i d'una categoria superior als altres i entre totes les Marededéus, la de Joncadella era considerada la patrona del Bages i allà on es feien peregrinacions i cultes en les situacions més difícils i on hi anaven tots els pobles de la Comarca. (SARRET I ARBÓS, 1929)

Observacions:

La seva festivitat es celebra el dia 8 de setembre, dia de les Mares de Déu trobades, encara que en aquest cas preval en importància l'aplec celebrat el dia 15 d'agost.

Història

Al marge de les llegendes, el topònim Joncadella data ja del segle XI quan apareix en la seva forma llatina "ionchatella" i que en efecte fa referència a un indret amb abundants aquest tipus de plantes. La llegenda de la troballa es correspon amb la tipologia típica de les llegendes de les Mares de Déu trobades: imatges amagades en llocs inaccessibles en un període indeterminat, identificat amb els temps de l'invasió sarraïna, que després de segles són trobades per pastors en la majoria de les vegades al observar que un dels seus animals (normalment un bou) té una conducta estranya. Al esbrinar de què es tracta es descobreix l'amagatall amb la imatge. En alguns casos (que no és el de Joncadella) el pastor agafa la imatge i la porta a la seva parròquia, i de forma miraculosa la Verge torna al seu amagatall original, sent interpretat aquest fet com que la Mare de Déu vol ser venerada allà, amb motiu del qual se li aixeca un santuari prop de lloc de la troballa. Malgrat fer referència a temps anteriors totes aquestes llegendes són originals del segle XIV. Prevalença la teoria afirmada pels antropòlegs de què aquest tipus de culte té una forta connexió amb algun tipus de culte pagà anterior al cristianisme, doncs tots els elements que hi participen estan carregats de simbolismes pagans. En primer lloc, la referència als elements naturals: totes les Mares de Déu són trobades en coves, brollador d'aigua, fonts etc. Llocs especialment simbòlics en un tipus de culte lligat a la terra on es venera a la mare natura i als elements naturals i que és el cas de tots els cultes anteriors al cristianisme. També hem de tenir en compte que tots els santuaris marians estan ubicats en paratges naturals i llocs especialment privilegiats per la natura, mai es tria l'indret a l'atzar. En segon lloc el fet de què es tracti de Mares de Déu, una figura especialment lligada a la natura i a la fertilitat. La història de la llegenda també inclou molts elements pagans, així els protagonistes de la troballa acostumen a ser pastors, que simbolitzen la innocència, i els mitjans són els animals, normalment bous, que simbolitzen la força i el treball de la terra. Davant d'aquesta acumulació de fets, s'especula amb la possibilitat de què bona part dels cultes a les Mares de Déu trobades siguin una cristianització de cultes pagans anteriors relacionats amb elements naturals, nimfes, i esperits i que la ubicació d'aquests santuaris no sigui més que la cristianització d'antics llocs sagrats.

Bibliografia

AA.DD.(1984), Recopilació de la història del municipi de Sant Joan de Vilatorrada. Sant Joan de Vilatorrada. ANÒNIM (1914), El santuario y la virgen de Juncadella. Revista Ilustrada Jorba, núm 63. Manresa. Pàgs. 69-72. ANÒNIM (1913),Juncadella: breu notícia del santuari y de la imatge y dels captius. Manresa. ANÒNIM (1922), Novena en honor de la Mare de Déu de Juncadella. Manresa. BALLÚS G. (2000), Guia de festes del Bages. C.E.B. Col·lecció de guies. Núm 2. Manresa. BENET I CLARÀ A.(1985), Història de Manresa. Dels orígens al s.XI. Manresa. SARRET I ARBÓS J.M.(1915), Història y tradiciones de Juncadella. Lleida. SARRET I ARBÓS. J.M.(1929), Santuari de Nostra Senyora de Juncadella: història i tradicions. Manresa.